

Міністерство освіти і науки України
ДНУ Інститут модернізації змісту освіти
Мукачівський державний університет
Малопольський державний університет імені
Вітольда Пілецького в Освенцеми (Польща),
Університет економіки в Братиславі
Факультет економіки бізнесу в Кошице (Словаччина)

**VI Міжнародна
науково-практична конференція
“УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ”
Збірник тез доповідей**

4-5 квітня 2024 р.

**Міністерство освіти і науки України
ДНУ Інститут модернізації змісту освіти
Мукачівський державний університет
Малопольський державний університет
імені Вітольда Пілецького в Освенцімі (Польща),
Університет економіки в Братиславі
Факультет економіки бізнесу в Кошице (Словаччина)**

**УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ**

**MANAGEMENT OF SOCIO-ECONOMIC
TRANSFORMATIONS OF BUSINESS PROCESSES:
REALITIES AND CHALLENGES**

**Тези доповідей
VI Міжнародної науково-практичної конференції**

4-5 квітня 2024 р.

**Мукачево
2024**

ґрунтів слід основну увагу звернути на збереження і відновлення регуляторної та продукційної функції, щоб забезпечити необхідними умовами існування фіто- і зооценозів. Досягти цього можна шляхом послаблення ерозійних процесів, запобігання виснаження і забруднення ґрунтів. Особливої уваги заслуговує захист процесів формування водозабезпечення ландшафту, збереження якості і самоочисної здатності вод.

Екологічний каркас визнаний сьогодні базовою конструкцією ландшафтного планування. У цьому сенсі ландшафтний план – безумовно дуже корисний інструмент забезпечення стійкості розвитку територій. Визнання цієї обставини ставить планувальників перед необхідністю методичної розробки таких аспектів:

- 1) визначення природного ландшафтного каркасу території;
- 2) визначення соціального каркасу місцевості;
- 3) об'єднання у межах єдиної методики географічних, соціальних і біогеографічних принципів конструювання ландшафтно-екологічного комплексу;
- 4) розробка методики урболандшафтної диференціації та ідентифікації території в рамках проблематики ландшафтного планування;
- 5) оцінка ефективності використання сучасної правової бази для конструювання основних блоків ландшафтно-екологічних комплексів (екологічних коридорів, буферних зон, урболандшафтів);
- 6) розробка процедури екодіагностики території як однієї з базових процедур регіонального ландшафтного планування [3].

Нині необхідно також дотримуватися принципів планування екологічного менеджменту, а саме:

- 1) принцип збалансованості між природою та економікою передбачає інтеграцію галузевого та регіонального розвитку в екологічному плануванні;
- 2) принцип комплексності передбачає максимальне наближення суспільного метаболізму (кругообігу ресурсів) до природного;
- 3) реалізація програмно-цільового принципу прийняття обґрунтованих рішень при комплексному регіональному плануванні;
- 4) принцип економічної вигоди та відповідальності спрямований на підвищення планових показників використання та охорони природних ресурсів відповідно до виробничих завдань;
- 5) принцип демократичного централізму пов'язує централізоване управління з місцевими ініціативами;
- 6) принцип безперервності планування поєднує поточне і перспективне планування;
- 7) принцип оптимізації надає пріоритет довгостроковій екологічній оптимальності при визначенні економічної ефективності природокористування.

Список використаних джерел

1. Бобра Т.В., Личак А.І. *Ландшафтні основи територіального планування* / Т.В.Бобра, А.І.Личак / Навчальний посібник – Сімферополь: Таврія-Плюс, 2003.- 172 с.
2. Крижанівська Н. Я. *Основи ландшафтного дизайну: підручник* /Неллі Крижанівська. - К. : Ліра-К, 2009. – 217 с.
3. *Ландшафтна екологія: навч. посіб.* / О. І. Бондар, Ю. В. Пилипенко, Д. С. Мальчикова, О. В. Машикова. - К., 2011. - 176 с.

УДК 911.3:30/33 (477.8)

ТЕТЯНА ЛУЖАНСЬКА

кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри географії та суспільних дисциплін
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

ОЛЕКСІЙ НЕЖУР

магістрант спеціальності 106 «Географія»
Мукачівський державний університет, м.Мукачево, Україна

РОЛЬ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Аналіз останніх досліджень та публікацій сфери прогнозних досліджень засвідчив про значний інтерес науковців різних галузей до цієї проблематики, зокрема стосовно соціально-економічного прогнозування регіонального розвитку. Простір регіону, обмеженого територіально-адміністративними кордонами, все частіше сприймається як система споживчих ринків, що потребують комплексного дослідження. Сучасні умови спричиняють потребу вдосконалення методик прогнозного аналізу в сфері соціально-економічних прогнозних досліджень регіонального розвитку.

Тип прогнозу переважно обирають за часом (оперативний, короткотерміновий) та/або за територіальним обсягом: державний, регіональний, місцевий і т.д. Науковці виокремлюють фактори, які мають вплив на розвиток суспільно-економічної сфери регіону безпосередньо або ж опосередковано, і визначають силу впливу кожного фактора на параметри прогнозу, ураховуючи ризик та невизначеність процесів. При цьому ймовірність загального ризику мультиплікативно залежить від вірогідностей кожного з факторів. У проектах прогнозування варто передбачити специфічні механізми стабілізації, які б забезпечили захист інтересів учасників ринку при несприятливих змінах реалізації прогнозу.

Об'єктом соціально-економічного прогнозування є соціально-економічні процеси (СЕП) тобто сукупність економічних і соціальних процесів формування та функціонування соціально-економічної системи, які характеризують динаміку зміни її параметрів на певному рівні господарювання. Суб'єктами прогнозування соціально-економічного розвитку є органи державної влади й місцевого самоврядування, корпорації й підприємства, також науково-дослідні й консалтингові організації, окремі експерти, яких залучають для розроблення й упровадження прогнозів. Інформація про умови та фактори регіонального розвитку та інфраструктурного забезпечення території стає головним ресурсом. Це потребує розробки пріоритетних інноваційних регіональних продуктів і наукового обґрунтування регіональної системи їх інформаційно-картографічного забезпечення. Застосування інформаційних технологій є одним з найбільш перспективних і важливих напрямків прогнозних досліджень регіонального розвитку території, що включає систематизацію інформації про ресурси регіону і подальшу оцінку потенціалу певної території.

Соціально-економічні процеси характеризуються динамікою зміни початкових (вхідних) і похідних (розрахункових) показників ефективності функціонування соціально-економічної системи за рівнем використання наявних виробничих потужностей та інших ресурсів, конкурентоспроможності продукції й обсягу її виробництва (зокрема й на експорт), рівня прибутку й платоспроможності, ефективності праці (включно із критеріями дохідності) та рівня його оплати. На підставі аналізу й оцінювання показників фактичного стану економіки прогнозують можливі зміни їх з огляду на науково-технічні та соціальні чинники у стратегічному й тактичному розумінні залежно від усталених тенденцій зміни ринкових ситуацій, зумовлених об'єктивними соціально-економічними процесами [1].

Складність прогнозування розвитку території обумовлена наявністю великої кількості взаємозв'язків як на мікроекономічному, так і на макроекономічному рівнях. На мікрорівні прогнозування регіонального розвитку передбачає короткотермінові коливання і зміни співвідношення попиту/пропозиції, що впливають на діяльність суб'єктів регіонального розвитку, на макрорівні - середньо- та довгострокові тенденції регіонального розвитку, які враховуються в галузевій та національній стратегії соціально-економічного розвитку. Перспективний прогноз пов'язаний із імовірнісним бізнес-плануванням її показників розвитку й оцінкою її ефективності в умовах невизначеності та ризику.

Управління соціально-економічними процесами становить сукупність управлінських рішень та дій, спрямованих на створення умов для здійснення потрібних змін в економіці й соціальній сфері. Головний принцип формування функцій управління у цьому разі полягає в тому, що соціально-економічні процеси, висвітлюючи динаміку стану економіки та соціальної сфери в режимі реального часу, водночас відіграють роль не лише об'єктів управління, а й заходів утілення їх. Специфіка управління соціально-економічними процесами, на відміну від управління виробничими процесами, полягає в аналітичному, дослідницькому характері пошуку рішень у поєднанні з оперативністю реалізації їх [2].

Перша функція управління СЕП - аналіз та оцінювання цих процесів з метою виявлення фактичного стану досліджуваної економічної системи за ustalеними позитивним й негативним критеріями. Ця функція здійснюється шляхом систематичного проведення моніторингу за даними статистичної звітності й безпосереднього вивчення економічних і соціальних процесів на підприємствах і фірмах, зважаючи на дію чинників ринкового та інституціонального регулювання. При цьому використовують первинні й похідні (розрахункові) показники, для яких можлива кількісна оцінка. До них належать такі показники: номінальний і реальний валовий внутрішній продукт, його структура за напрямом використання; співвідношення попиту й пропозиції на споживчі та інвестиційні товари; капітальні вкладення та їхня структура; обсяг продукції та її реалізації; індекси цін; питома вага збиткових підприємств; податки; заборгованість покупців постачальникам за кредитами банків, включно із простроченою; прожитковий мінімум; обсяг грошових доходів; середньомісячна заробітна плата в розрахунку на одного працівників; обсяг трудових ресурсів в економіці; чисельність безробітних тощо. Окрім того, рекомендується використовувати якісні оцінки чинників, які не підлягають кількісному вимірюванню.

Друга функція управління СЕП - прогнозування тенденцій розвитку наявних економічних процесів, ґрунтоване на результатах їхнього аналізу й оцінювання. Розроблення прогнозу очікуваних змін стану економіки на досліджуваному рівні здійснюють у двох варіантах: розглядають очікувані показники за збереження наявних зовнішніх умов (кон'юнктура ринку та політика інституціонального регулювання), а також внутрішніх чинників (структурні й технологічні зміни), тобто вдаються до простої екстраполяції показників; з урахуванням вказаних чинників, за наявності низки варіантів прогнозу, кожен із них має супроводжуватися оцінюванням імовірних економічних та соціальних наслідків залежно від терміну, на який розраховано прогноз, та від його призначення: (довготерміновий потрібен для розроблення стратегічних рішень; короткотерміновий - для рішень поточного тактичного характеру).

Третя функція управління СЕП - стратегічне планування розвитку економічних та соціальних процесів. Ця функція має за мету визначити, обґрунтувати й запропонувати оптимальні рішення стосовно вибору пріоритетних напрямів позитивної зміни перебігу економічних процесів шляхом вжиття заходів антикризового регулювання для забезпечення курсу економічного зростання у прогнозованому періоді.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>